
Handlingsplan 2020

Lovgrundlag for udvalget og udvalgets medlemmer

Lovgrundlaget for forebyggelsesudvalget er Inatsisartutlov nr. 27 af 18. november 2010 § 5, hvoraf det fremgår, at der skal nedsættes et forebyggelsesudvalg. Forebyggelsesudvalget har til opgave af styrke det lokale sundhedsfremmende og forebyggende arbejde, herunder at fremme en sammenhængende tilrettelæggelse og prioritering af de forebyggende og sundhedsfremmende opgaver samt at udbygge og styrke samarbejdet mellem sundhedsvæsnet og tilgrænsende sektorer.

Jf. Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 18 af 18. maj 2001 om lokale forebyggelsesudvalg består forebyggelsesudvalget af:

- En sundhedsfaglig repræsentant fra sygehuset
- En sundhedsfaglig repræsentant fra tandklinikken
- Forebyggelseskonsulenten
- En ledende repræsentant fra folkeskolen
- En ledende repræsentant fra politiet
- En ledende repræsentant fra socialforvaltningen i kommunen
- En ledende repræsentant fra kriminalforsorgen

Forebyggelsesudvalgets arbejdsang

Forebyggelsesudvalget i Tasiilaq anser dets rolle som koordinerende i det sundhedsfremmende og forebyggende arbejde mellem de forskellige myndigheder i Tasiilaq. Det indebærer, at arbejdet i forebyggelsesudvalget skal være så simpelt som muligt, dvs. at medlemmerne informere hinanden om, hvad der sker i deres respektive fagområder, og at der hvert år sættes særligt fokus på ét område inden for forebyggelsesudvalgets arbejdsområde. Formålet med arbejdsgangen er at arbejdet i forebyggelsesudvalget kan fortsætte med skiftende medlemmer fra de forskellige myndigheder.

Hvert år fastsætter forebyggelsesudvalget ét særligt fokusområde for udvalgets arbejde det kommende år. Året afsluttes med evaluering af forebyggelsesudvalgets arbejde, herunder evaluering af afviklingen af WHO's forebyggelsesdag d. 11. november og andre aktiviteter, som forebyggelsesudvalget har stået for. Derudover fastsætter medlemmerne fire mødedatoer og emner herpå for det kommende år – et såkaldt årshjul – på årets sidste møde.

Forebyggelsesudvalget udarbejder årligt en handlingsplan for det forebyggende og sundhedsfremmende område for det kommende år. Den indsendes inden d. 1. november til PAARISA og forelægges kommunalbestyrelsen.

Det følgende er handlingsplanen for 2020 for det sundhedsfremmende og forebyggende opgaver, som forebyggelsesudvalget i Tasiilaq vil prioritere i 2020.

Handlingsplan for 2020

Der vil blive arbejdet med alle de nævnte temaer i Inuuneritta II blandt forebyggelsesudvalgets medlemmer gennem deres respektive myndigheder. Dertil fastlægger forebyggelsesudvalget hvert år et særligt fokusområde for det kommende år.

Valg af særligt fokusområde

Det særlige fokusområde for 2020 er seksuel sundhed.

Valget af seksuel sundhed som særligt fokusområde for 2020 er begrundet i:

- Gennemsnitsalderen for førstegangsfødsler (for hele Grønland) er 24,7 år (Grønlands Statistik 2019)
- Der er en høj hyppighed af svangerskabsafbrydelser i Tasiilaq som i hele landet. Raten for svangerskabsafbrydelse i Tasiilaq var i 2018 63 pr. 1.000 kvinder mellem 15 og 49 år. Det er på niveau med hele landet (Landslægeembedet 2019a). Derudover viser tallene for hele Grønland, at grønlandske kvinder gennemsnitligt får foretaget to aborter på et livsforløb (Radio 24syv).
- Der er en meget høj forekomst af seksuelt overførte sygdomme i Grønland generelt og i Tasiilaq i særdeleshed. Det gælder for både syfilis, gonoré og klamydia. I 2018 var incidens pr. 1.000 indbyggere i Tasiilaq for:
 - Syfilis: 3,8 – for hele landet var tallet 2,5.
 - Gonoré: 52,5 – som landets højeste, mens gennemsnittet var 19,2.
 - Klamydia: 85,5 – også som landets højeste, hvor gennemsnittet var 55,4.

For hele Grønland var der 46 tilfælde af klamydia og 13 tilfælde gonoré blandt unge/børn under 15 år. Gonoré er særligt hyppigt blandt de 19-årige kvinder, hvor cirka hver 8. var gonoré-inficeret i 2018. Klamydia er særligt hyppigt blandt de 17-årige kvinder, hvor mere end 40 % i 2018 fik påvist en klamydia-infektion (Landslægeembedet 2019b).

- Tasiilaq har det højeste antal anmeldelser om seksualforbrydelser pr. indbyggere i Grønland. I 2018 var der i Tasiilaq 24 anmeldelser om voldtægt, 20 anmeldelser om kønsligt forhold til et barn under 15 år og 25 anmeldelser om blufærdighedskrænkelser (Grønlands Politi 2019).
- Et tillægsnotat om Tasiilaq til Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018 fremgår det, at 61 % af respondenter angiver, at de har været udsat for seksuelle overgreb inden de fyldte 18 år. For kvinderne er tallet 81 %, mens tallet for mændene er 42 % (Bjerregaard 2019).

Formål med det særlige fokusområde

Formål med seksuel sundhed som særligt fokusområde for 2020 er:

- At sætte fokus på kropslige, seksuelle og personlige grænser.
- At informere om sikker sex, herunder brug af prævention og behandling af seksuelt overførte sygdomme.
- At sætte fokus på og forebygge seksualforbrydelser.

Målet med det særlige fokusområde

Målet med det særlige fokusområde er:

- At børn og unge skal få øget kendskab til deres kropslige, seksuelle og personlige grænser.
- At nedbringe antallet af tilfælde af seksuelt overførte sygdomme.
- At nedbringe antallet af seksualforbrydelser.

Eksisterende indsatser i forhold til det særlige fokusområde

Det særlige fokusområde tager afsæt i de **eksisterende indsatser** de respektive myndigheder:

- Sundhedsvæsnet
 - Jordemoderkonsultationen har præventionsvejledning. Der er et åbent kontor dagligt mellem kl. 8.30 – 9.30. Ligesom det er muligt at bestille tid.
 - Der er adgang til gratis prævention, herunder kondomer flere steder på sygehuset og i jordemoderkonsultationen. Det sundhedsfaglige personale informerer om prævention, herunder brugen af kondomer, som beskytter mod seksuelt overførte sygdomme.
 - Sundhedsvæsnet afholder præventionsundervisning for 8., 9. og 10. klasse på Tasiilami Alivarpi.
 - Sundhedsplejen forventer at opstarte forældreforberedelseskurset MANU, som skal tilbydes gravide og forældre til småbørn.
 - Sundhedsplejen tilbyder samtaler med forældre i forbindelse med fødslen og en efterfødselsamtale samt løbende opfølgning.
 - Sundhedsplejen henviser til præventionsamtale hos jordemoder og/eller læge ved behov.
 - Sundhedsplejen afholder pubertetsundervisning til alle 6. klasser på Tasiilami Alivarpi.
 - Sundhedsplejen har et tilbud til elever i 9. klasse om udskolingsundersøgelse med samtale med de unge om sundhed generelt samt seksuel sundhed og prævention.
 - Sundhedsplejen har åben dør for henvendelser om krop og sundhed.

- Forebyggelseskonsulenten
 -

- Folkeskolen/Tasiilami Alivarpi
 - Tasiilami Alivarpi underviser i seksuel sundhed og tilknyttede temaer i faget 'Personlig udvikling'.
 - 'Personlig udvikling' har til formål, at eleverne skal tilegne sig viden om forudsætningerne for en psykisk og fysisk sund livsførelse samt at eleverne udvikler deres sociale og følelsesmæssige kompetencer.
 - Eleverne skal have viden om forskellige former for seksuel adfærd tilpasset de forskellige klassetrin:
 - Elever på yngstetrinnet skal f.eks.:
 - have forståelse af værdien af et venskab
 - kunne give eksempler på, hvilken indflydelse deres familie, kammerater og medier har på deres egen holdning til, hvad der er sund levevis
 - have viden om betydning af personlig hygiejne
 - kunne beskrive nogle forskellige roller og ansvarsfordelinger i en familie
 - have viden om børns behov for kærlighed og omsorg
 - have viden om, at der findes både voksne mennesker og større børn, som ikke kan sætte grænser i forhold til børn i seksuel henseende
 - være opmærksomme på at undgå ubehagelige og farlige situationer
 - vide, hvor de kan henvende sig og få hjælp og støtte i tilfælde af mistanke om eller oplevet seksuelt misbrug.
 - Elever på mellemtrinnet skal f.eks.:
 - være aktive i forhold til at knytte og bevare venskaber
 - kunne tage stilling til, hvilken indflydelse familie, jævnaldrende og det omgivende samfund har på deres værdisæt i forhold til sund levevis
 - være bevidste om, hvilken indflydelse familiemedlemmernes holdninger til kønsrolle og ansvarsfordeling har på familiens dagligdag
 - være bevidste om egne og andre menneskers behov for at give og modtage kærlighed og omsorg

- kunne skelne mellem egne sunde mellem menneskelige forhold, og forhold, hvor de oplever deres egne grænser som overskredet
- have viden om forskellige former for omsorgssvigt, herunder seksuelt misbrug af børn
- have viden om almindelige menneskelig seksuel adfærd, om seksuelt overførte sygdomme og prævention.
- Elever på ældstetrinnet skal f.eks.:
 - have de menneskelige færdigheder, som er nødvendige for at udvikle og opretholde forskellige mellem menneskelige forhold
 - være opmærksomme på egne kropslige signaler og tage hånd om deres egen sundhedsmæssige tilstand
 - have viden om forskellige former for dysfunktion i familien
 - have kendskab til egne rettigheder
 - have forståelse for, hvordan omsorgssvigt, herunder seksuelt misbrug, indvirker på børn, og er vidende om og opmærksomme på forskellige symptomer herpå
 - have viden om forskellige former for seksuel adfærd såsom homoseksualitet, biseksualitet og asexualitet.
- Politiet
 - Grønlands Politi har i 2019 kortlagt en række karakteristika ved seksualforbrydelser mod børn og unge i Tasiilaq og dertil kommet med 12 anbefalinger til forebyggende indsatser.
 - Grønlands Politi udruller i 2020 en oplysningskampagne til befolkningen om anmeldelsesmuligheder ved seksualforbrydelser.
 - Grønlands Politi prioriterer anmeldelser om seksualforbrydelser.
- **Socialforvaltningen**
 -
- Kriminalforsorgen
 - Kriminalforsorgen udarbejder en handleplan for indsatte, der har en dom på mere end fire måneder for at forebygge gentagelse af kriminalitet, herunder seksualforbrydelser.
- Andre eksisterende indsatser:
 - Ungdomskulturhuset
 - Ungdomskulturhuset, Igdlo, arbejder med seksuel sundhed gennem forskellige arrangementer for deres brugere.
 - Ungdomskulturhuser, Igdlo, har intention om at de ældre kernebrugere af Igdlo skal være rollemodeller for folkeskolens ældste trin i forhold til bl.a. seksuel sundhed.
 - Daginstitutionerne
 - Daginstitutionerne bruger anerkendende pædagogik – også i forhold til seksuel sundhed.
 - Der sættes rammer for at børnene kan undersøge deres krop. Ligesom der sættes ord på kropsdele i forskellige sammenhænge.
 - Der lyttes og sættes ord på børnenes personlige grænser.

Fælles tiltag i forhold til det særlige fokusområde

På baggrund af de eksisterende indsatser hos de respektive myndigheder agter forebyggelsesudvalget i Tasiilaq at have følgende **fælles tiltag** i 2020 med fokus på seksuel sundhed:

- Udarbejdelse af et sammenhængende forløb om krop og grænser fra daginstitutioner til og med de ældste trin i folkeskolen. Det er med udgangspunkt i allerede eksisterende forløb hos respektive myndigheder. Det sammenhængende forløb skal skabe forbindelse mellem de eksisterende forløb og sikre, at der kan ske opfølgning af initiativer startet tidligere i andre forløb.
- Afholdelse af 11. november med fokus på seksuel sundhed: Nærmere planlægning aftales på et møde i 2020 i forebyggelsesudvalget

Kilder:

Bjerregaard, Peter (2019). Notat til PN om Tasiilaq.

Grønlands Politi (2019). Årsstatistik 2018. Nuuk: Grønlands Politi

Grønlands Statistik (2019). Grønland i tal 2019. 1 udgave. Nuuk: Grønlands Statistik

Landslægeembedet (2019a). Notat: Svangerskabsafbrydelser i Grønland, 2018. Nuuk: Naalakkersuisut

Landslægeembedet (2019b). Notat: Seksuelt overførte sygdomme i Grønland, 2018. Nuuk: Naalakkersuisut

Radio 24syv (2019). 55 min: Grønlandske kvinder får flere aborter end de får børn. Episode d. 20. marts 2019. København: Radio 24syv. Tilgængelig på: <https://www.24syv.dk/programmer/55-minutter/49730349/gronlandske-kvinder-far-flere> [hentet d. 27. september 2019]